

Folkhälsomyndigheten

Kontrollköp av folköl och tobak

Kan du se vem som har fyllt 18 år? Visst är det svårt att bedöma en persons ålder bara på utseendet?

SVAR. Övre raden från vänster till höger: 18 år, 17 år, 21 år, 17 år. Nedre raden: 17 år, 18 år, 15 år, 18 år.

Kontrollköp

- en metod för att förbättra upprätthållandet av åldersgränsen

Den här informationen riktar sig till dig som säljer eller har tänkt börja sälja folköl eller tobak. Informationen handlar om åldersgränsen 18 år vid folköls- och tobaksförsäljning, och om kommunens möjlighet att göra kontrollköp för att testa försäljningsställets rutiner för ålderskontroll. Kontrollköp kan fungera som ett stöd för dig och förbättra dina rutiner för att upprätthålla åldersgränsen.

Informationen är framtagen av Folkhälsomyndigheten tillsammans med representanter från SKL, branschorganisationer, länsstyrelser och kommuner. Mer information om kontrollköp och bestämmelser om folköls- och tobaksförsäljning hittar du på Folkhälsomyndighetens webbplats, www.folkhalsomyndigheten.se/tillsyn. Din kommun kan också ge stöd och mer information.

Åldersgräns och ålderskontroll

Enligt alkohollagen och tobakslagen får inte folköl och tobaksvaror säljas eller lämnas ut till en person under 18 år. Den som lämnar ut varan ska förvissa sig om att kunden är tillräckligt gammal. Det enklaste sättet är att be om legitimation, och det ska göras om man är osäker på om kunden har fyllt 18 år. Om kunden då inte visar legitimation får den som står i kassan inte sälja folköl eller tobak. Åldersgränsen gäller alla former av försäljning, till exempel försäljning i en butik, på en restaurang och tobaksförsäljning via en automat.

Ansvar för att upprätthålla åldersgränsen

Du som näringsidkare, det vill säga ägaren till verksamheten, ska organisera försäljningen på ett sådant sätt att personer under 18 år inte kan köpa folköl eller tobak. Det finns flera krav på näringsidkaren när det gäller försäljning av folköl och tobak. Bland annat ska du informera om åldersgränsen och ge personalen det stöd och den information som behövs för att de ska kunna följa bestämmelserna. Det är särskilt viktigt att ung personal får detta stöd, eftersom det kan vara extra svårt för en yngre person att stå emot påtryckningar från andra ungdomar som vill köpa folköl eller tobak. Om du som närings-

idkare inte uppfyller kraven kan tillsynsmyndigheter besluta om administrativa sanktioner för att du ska rätta till felen. Exempelvis kan kommunen tillfälligt förbjuda dig att sälja folköl eller tobak.

Den som lämnar ut varan vid försäljning, exempelvis expediten i kassan, är personligen ansvarig för att ingen under 18 år får köpa folköl eller tobak. Den som säljer folköl eller tobak till någon som är för ung kan därmed dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Kontrollköp

För att ta reda på om ett försäljningsställe har bra rutiner för ålderskontroll kan kommunen göra kontrollköp. Det innebär att en person som ser ung ut testar om det går att handla folköl eller tobak, utan att visa legitimation.

Hur går ett kontrollköp till?

Kommunen anlitar en person som har fyllt 18 år för att utföra ett kontrollköp. För att metoden ska vara effektiv så sker köpet utan att du får veta något i förväg. Det är däremot viktigt att alla som arbetar inom detaljhandeln känner till att kommunen kan komma att göra kontrollköp och anledningen till detta, så du bör därför informera din personal om vad kontrollköp innebär.

Efter kontrollköpet kommer den som handlägger ärendet hos kommunen att ta kontakt med dig för att berätta om resultatet. Då kan kommunen också försäkra sig om att du och din personal har förstått reglerna på området och anledningen till att det finns en åldersgräns. Kommunen får även möjlighet att informera om riskerna med att inte begära legitimation.

Kom ihåg att informera din personal om att ert försäljningsställe kan få besök av någon som gör ett kontrollköp!

Ett kontrollköp får inte användas av kommunen som underlag för någon administrativ sanktion. Det betyder att du som näringsidkare inte kan få försäljningsförbud på grund av resultatet från ett kontrollköp. Kontrollköp kan dock hjälpa dig som näringsidkare att testa och förbättra dina rutiner för att upprätthålla åldersgränsen. Kommunen är ett stöd i detta förbättringsarbete.

Varför behövs kontrollköp?

De flesta som säljer folköl och tobak är bra på att informera och skylta om åldersgränsen 18 år, men rutinerna för ålderskontroller kan bli bättre. Kontrollköp är en bra metod för att undersöka detta och ett stöd för dig som näringsidkare att förbättra dina rutiner och upprätthålla åldersgränsen.

Vänd dig till din kommun om du vill ha ytterligare råd och vägledning!

Mer informationsmaterial och åldersgränsdekaler om folköl och tobak finns på Folkhälsomyndighetens webbplats www.folkhalsomyndigheten.se.

Kontrollköp är en metod som kommunen kan använda för att testa om det går att handla folköl eller tobak, utan att visa legitimation. Här har vi samlat information till dig som säljer folköl eller tobak till konsumenter och du får svar på

- Vad är ett kontrollköp?
- Hur går ett kontrollköp till?
- Vem har ansvaret för att åldersgränsen följs?

De flesta som säljer folköl och tobak är bra på att informera och skylta om åldersgränsen 18 år, men rutinerna för ålderskontroller kan bli bättre. Kontrollköp är en bra metod för att undersöka detta och ett stöd för näringsidkare att förbättra sina rutiner och upprätthålla åldersgränsen.

Folkhälsomyndigheten